

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“**U. YUSUFKALONOV**”
pedagogika instituti
U. Y. Kalonov
1991-yil
15-avgust
1991-yil
15-avgust

MOLIYAVIY SAVODXONLIK

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100 000-Ta'lim

Ta'lim sohasi: 110 000-Ta'lim

Ta'lim yo'nalishi: 60111300 - Musiqa ta'limi
60111500 - Ona tili va adabiyoti (rus tili va adabiyoti)
60111700 – O'zga tilli guruhlarda rus tili

Navoiy 2024 y.

Fan/modul kodi MS204	O'quv yili 2024-2025	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Tanlov fanlar	Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Moliyaviy savodxonlik	60	60	120
2.	<p align="center">I. Fanning mazmuni.</p> <p>Fanning o'qitishdan maqsad – talabalarga mamlakatimizda amalga oshirilayotgan moliya siyosati va uning ustuvor yo'nalishlarining ilmiy-nazariy asoslarini, shaxsiy moliyadan qanday foydalanishning asoslarini o'zida ifodalaydigan muammolarni o'rganishdan iboratdir.</p> <p>Fanning fazifasi – talabalarga moliyaviy savodxonligining mohiyati, zarurligi, vazifalari, tarkibi va samarali moliyaviy qarorlarni qabul qilishdagi tutgan o'mini o'rgatishdan iborat.</p> <p align="center">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p align="center">II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu: Moliyaviy savodxonlik fanining predmeti va vazifalari. Moliyaviy savodxonlikning mohiyati. Moliyaviy savodxonlik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Moliyaviy savodxonlikni oshirishda jahon tajribasi va uning O'zbekistonda moliyaviy savodxonlikni oshirishning milliy dasturini ishlab chiqishda qo'llash.</p> <p>2-mavzu. Xonadon xo'jaligi daromadlarining shakllanish manbalari: ish haqi va boshqa daromadlar. Xonadon xo'jaligining mohiyati. Xonadon xo'jaligi va oila: umumiy jihatlari va farqlari. Xonadon xo'jaligining funksiyalari. Xonadon xo'jaligi daromadlarining shakllanish manbalari va o'zgarish dinamikasi.</p> <p>3-mavzu. Oila budjetini tuzish va favqulodda holatlar uchun zaxiralarni rejalashtirish. Oila budjeti tushunchasi va daromadlar tarkibi. Oila budjetining qisqa va uzoq muddatli xarajatlar tarkibi va tuzilmasi. Favqulodda holatlar uchun zaxiralarni rejalashtirish.</p> <p>4-mavzu. Aholining jamg'armalari va investitsion bozordagi ishtiroki. Xonadon xo'jaligi jamg'armalari va turlari. Investitsiyalash tamoyillari va turlari. Investitsiya portfelini shakllanishi va diversifikatsiyalashuvi.</p>			

5-mavzu. Banklar va bank tizimi.

Bank faoliyatining paydo bo'lishi, rivojlanishi va iqtisodiyotda tutgan o'rni. Bank tizimi va uning tarkibi. Markaziy bank va uning pul muomalasini tartibga solish siyosati. Pul tizimining mazmuni va milliy xususiyatlari. Tijorat banklarining turlari va ularning faoliyatini tashkil etish shakllari. Bank tizimidagi nobank kredit muassasalari va mikrokredit tashkilotlar.

6-mavzu. Pul va shaxsiy moliya.

Pul qayerdan olinadi? Unga qanday qilib ega bo'lish mumkin? Nega har doim pul yetishmay qolaveradi? Shaxsiy moliya. U nima degani? Shaxsiy moliyani qanday o'rganish kerak.

7-mavzu. Shaxsiy moliyani rejalashtirish.

Insoniy kapital. Qarorlar qabul qilish. Uy buxgalteriyasi. Shaxsiy moliyaviy rejani tuzish.

8-Mavzu: Depozit (omonat).

Jam'arilma va inflyatsiya. Depozit (omonat). Nima u va uning tabiati qanday? Depozit (omonat) shartlari. Depozit (omonat) bo'yicha risklarni boshqarish.

9-Mavzu: Kredit.

Kredit. Nima u? Kreditning asosiy tavsiflari. Eng foydali kreditni qanday tanlash kerak. Kredit qiymati (bahosi)ni qanday kamaytirish mumkin? Kreditdan foydalanishdagi tipik xatolar.

10-Mavzu: Hisob kitob-kassa operatsiyalari.

Pulni saqlash, almashtirish va o'tkazish. To'lov vositalarining turli ko'rinishlari. Distansion (masofaviy) bank xizmatlarining shakllari.

11-Mavzu: Sug'urta.

Sug'urta. Nima u? Sug'urta turlari. Kundalik hayotda sug'urtadan qanday foydalanish kerak?

12-Mavzu: Investitsiyalar.

Investitsiya. Nima u? Aktivlarni qanday tanlash lozim? Qanday investitsiya qilmoq zarur?

13-Mavzu: Pensiyalar.

Pensiya tizimi. Pensiyaning turlari. Davlat pensiya tizimi. O'zbekistonda davlat pensiya tizimi qanday ishlaydi? Xususiy pensiyani qanday shakllantirmoq lozim?

14-Mavzu: Soliqlar.

Soliqlarni nega to'lash kerak? Soliqlar to'g'risidagi bilimlar bizga nima beradi? Soliqlarning qanday turlari mavjud? O'zbekistonda jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan soliq tizimi qanday o'zgarib bordi? Odatdagi daromadlardan jismoniy shaxslarning daromadidan olinadigan soliq qanday hisoblanadi? Qanday hollarda soliq deklaratsiyasini taqdim etish zarur? Mulkiy soliq qanday undiriladi?

15-Mavzu: Moliyaviy firibgarliklar.

Bank kartalari bilan bo'ladigan firibgarliklar. Kreditlar bilan bo'ladigan firibgarliklar. Investitsiyalar bilan bo'ladigan firibgarliklar.

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Moliyaviy savodxonlik asoslari fanining predmeti va vazifalari.
2. Xonadon xo'jaligi daromadlarining shakllanish manbalari: ish haqi va boshqa daromadlar.
3. Oila budgetini tuzish va favqulodda holatlar uchun zaxiralarni rejalashtirish.
4. Aholining jamg'armalari va investitsion bozordagi ishtiroki.
5. Banklar va bank tizimi.
6. Pul va shaxsiy moliya.
7. Shaxsiy moliyani rejalashtirish.
8. Depozit (omonat).
9. Kredit.
10. Hisob kitob-kassa operatsiyalari.
11. Sug'urta.
12. Investitsiyalar.
13. Pensiyalar.
14. Soliqlar.
15. Moliyaviy firibgarliklar.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan topshiriqlar:

1. Zamonaviy moliyaning mazmun mohiyati va uni o'rganishning ob'ektiv zarurligi.
2. Moliyaviy tizim va moliyaviy oqimlar.
3. Moliyaviy tizim funksiyalari va ularning evolyutsiyasi.
4. Moliyaviy yangiliklar va moliyaviy bozorlar.
5. Moliyaviy bozor stavkalari va moliyaviy vositachilar.
6. Moliyaviy infratuzilma va moliyaviy tartibga solish.
7. Davlat va nodavlat moliyaviy muassasalari.
8. Pulning davriy qiymati va pul oqimlarining diskontli tahlili.
9. Inson hayotida moliyaviy rejalashtirish.

	<p>10. Moliya va risklar.</p> <p>11. Risklarni minimallashtirishning moliyaviy usullari.</p> <p>12. Moliya va investitsion portfelni shakllantirish.</p> <p>13. Moliya va kapitalning tarkibiy tuzilmasi.</p> <p>14. Moliya va korporativ strategiya.</p>
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <ul style="list-style-type: none"> talaba har bir mavzuga tegishli bo'lgan adabiyotlardan foydalanish, seminar mashg'ulotlarda kerakli ma'lumotlarni yig'ish, noan'anaviy usullarni takomillashtirilgan variantlarni ishlab chiqish <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi; (bilim)</i> fan bo'yicha har bir ma'ruza va seminar mashg'ulotlarni nazariy jihatlarini, iqtisodiy, moliyaviy tushunchalar va bilimlarni nazariy va amaliy shakllantirishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)</i> talaba moliyaviy savodxonlik amaliyotida qo'llaniladigan jarayonlar to'g'risida tasavvurga ega bo'lishni ta'minlash, hamda ular asosida xulosalar chiqarish bo'yicha <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; (malaka)</i>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ma'ruzalar; interfaol keys-stadilar; seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); guruhlarda ishlash; taqdimotlarni qilish; individual loyihalar;
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talabalar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <p>1. Malikov T.S. Moliyaviy savodxonlik asoslari. O'quv qo'llanma. -T.: "Iqtisod-moliya", 2021, - 404 bet.</p> <p>2. Vaxabov A.V., Toshmatov Sh.A., Xaydarov N.X., Vaxobov A.V. Moliyaviy savodxonlik asoslari. O'quv qo'llanma. - Toshkent: Baktaria press, 2013, - 288 bet.</p> <p>3. Abdullaeva Sh.Z. Pul va banklar: O'quv qo'llanma. - T.: "Iqtisod-Moliya", 2018. - 756 b.</p> <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <p>4. Safarov B.Sh., Ayubov I.I. Moliya va soliqlar //Darslik//. -T.: «Fan va texnologiyalar nashriyot-matbaa uyi», 2020. 512 b.</p> <p>5. Toymuhammedov I.R., Tojiyev R.R., Azlarova A.A., Bazarova N.R., Sattorova N.G'. Pul va banklar. Darslik. - T.: "Innovatsion rivojlanish nashriyot - matbaa uyi", 2021 yil, 408 b.</p> <p>6. Omonov A.A, Qoraliev T.M "Pul va banklar" Darslik. T.: - "IQTISOD-MOLIYA", 2019 y. - 461 b.</p>

	Axborot manbaalari
7.	www.lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari va ma‘lumotlari milliy bazasi.
8.	www.norma.uz – Axborot – huquqiy portal
9.	www.cbu.uz – O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayti
10.	www.finance.uz – Moliya – iqtisodiy tahlil portali.
7.	Fan dasturi Navoiy davlat pedagogika institutida ishlab chiqildi. Navoiy davlat pedagogika institutining Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024 yil 6 sentabrdagi 1-sonli bayonnoima).
8.	Fan/modul uchun mas’ullar: S.R.Chulliyev – NavDPI, “Geografiya va iqtisodiy bilim asoslari” kafedrasida dotsenti v.b, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha PhD.
9.	Taqrizchilar N.Q.Murodova – Navoiy davlat pedagogika instituti, “Magistratura bo‘limi boshlig‘i” iqtisodiyot fanlari doktori, professor M.K.Rashidov – NDKTU, “Iqtisodiyot va menejment” kafedrasida mudiri, dotsent, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha PhD.

Kafedra mudiri:

S.R.Shodiyev

№ _____